

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 ПАРА
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Viesnik“ Cettigné (Monténégro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“
А ПРЕПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОДБИ

Цетиње, 15. септембра.

Руси су пошли напријед на цијелом својем огромном фронту. Руска војска се снабђена муницијом. Руске армије јуришају, превирући смрт. Орловским полетом устремише се новом, јачом снагом на својега непријатеља. Нове хиљаде љешева мијешају се по гатбу непрегледних мочарних пољана Курландије и несрећно Пољске. На сјеверном фронту дуж Балтичког Мора, у правцу Петрограда, Нијемци су разбијени. Они у нареду бјеже. Остављају за собом легијоне мртвих, рањених, заробљених. Богати ратни плен пада Русима у руке. У прах и попрах сатире се сва грандиозна зграда пруске ратне технике, тога проналаска ђавола у човјеку. И друга западно-европска освајачка стихија, последице сто година од слома прве, распада се и руши се у моћној ослободилачкој Русији. На југоисточном фронту у Галицији Аустријанци и Нијемци трпе нове ужасне поразе. Руси се опет пријачкоме Јанову, који бомбардују. Непред њега заробили 40.000 Аустро-Нијемаца са 800 официра.

Нијемци су били заграбили добар дио руског земљишта, али руску војску до сада нијесу били успјели ни да туку, ни да слома, ни да разбију. Она је неповиједена у организованој цјелини, у несломљивом војничком духу, у вјери у своју моћ и у побједу праведне ствари. Кривац ће платити за злочине, које је починио по Европи. Sprema му се страшна езекуција, коју је сам изазвао.

Народи ће да застрепе,
Сурваће се многи трон,
Кад к'о вихор буре с'љепе
Заигра се преко степе
Силан козак, брзи коњ!

Племењени западни савезници, Французи, такође су пошли напријед. Кад се зна, како су се вјешто и снажно Нијемци према њима утврђивали читавим редовима непробојних шанчева, тек тад се може разумјети, колико муча стаје храброј француској војсци свака стопа, сваки корак напредовања. Али она ипак напредује одважно и са планом. На два мјеста пробила је њемачки фронт и заробила је до 30.000 њемачких војника. Француска артиљерија опет је задивила свијет својим савршенством. Њемачкој техници наспрот је стала одлична француска техничка спрема, која је, пошена крилима јуначког духа племените француске нације, код Араса одијела дивну побједу над Нијемцима.

Вазда убијени у коначни тријумф Савезника над берлинским и бечким грјешницима, који у Европи изазивају ову незнамјену катастрофу, ми овај брзи и срећни обрт на источном и западном бојништву са усхићењем поздрављамо и биљежимо као пов очигледан доказ о скором војничком сломену дивљу германских царевина.

Цетиње, 15. септембра.

У исто вријеме, кад се војнички положај на руском и француском фронту ранијо побољшава, избијела се и мутна дуготрајна политичка неизвјесност на Балкану.

Сад су већ и мање позвани и слабије обавијештени уочили неколико крупних, као сунце јасних, истина: овај рат није букнуо само због српског народа и његове слободе; он је плануо ради пренасти над Каналом Ламаншом и ради присвајања пута преко српског народа, преко средине Балкана, на исток, у Малу Азију и Индију. Све остало, везано с њиме у форми узвишених начела, декоративна је страна, створена за одушевљавање маса. Остале крупне истине такође су избиле на површину: Бугарска се коначно изјаснила против Четвртог Споразума; Арбанија није била створена само од Аустрије да би српске државе биле мање; догађаји су свакога поставили на право мјесто, разбија тајанствене мреже и пречистили познавање искрених и неискрених пријатеља.

На Балкану је чиста ситуација. Српски народ је једини најбољи чувар његове слободе. Он најмудрије схвата интересе своје и сво-

јих правих пријатеља. Очигледно је постало свијема, који желе да Балкан буде балкански, а као такав неће бити њемачки, да српски народ и његове државе треба да буду јави, да би се и у будуће успјешно могли бранити. Велики лондонски лист „Тајмс“ опет је признао ту истину и поново је нагласио да ће њемачка опасност постојати и последице овога рата. Ометати српске државе сада у њиховим надчовјечанским напорима да себе једном поставе на добре политичко-економске темеље, значило би њи на руку поменутој њемачкој опасности, да у скорој будућности дигне главу. А ми смо, у току овога рата, у вршењу те улоге, највеће за нас и све противнике германске хегемоније, и нехотично често пута били ометани. Последице дефинитивне одлуке Бугарске противу Савезника и последице доказане истине, да смо ми у споје пријатеља морали напустити Скадар и Србија Драч, не да би Арбанија била способна за живот већ да би српске државе биле учињене непотпунијима према њемачком „Дрангу нах Остен“, мислимо и падамо се, да ће се у дарити новим правилима путевима, које тако мудро обиљежава и сам лондонски „Тајмс“.

То су, на сваки начин, добити, које су веома важне, јер се је са заблудама и прегубљењима исто толико тешко борити као и са моћно организованим њемачким милитаризмом.

Légation Hellénique à Cettigné

La mobilisation générale ayant été proclamée dans la nuit du 10 septembre en Grèce, la Légation Royale invite les sujets hellènes résidant au Monténégro et astreints au service militaire de se présenter au plus tôt à l'autorité diplomatique ou consulaire de Grèce le plus proche, afin de se munir des feuilles de routes nécessaires pour se rendre en Grèce.

Грчко Посланство на Цетињу.

Пошто је проглашена општа мобилизација у Грчкој у ноћи од 10. септембра, Краљевско Посланство позива грчке поданике који станују у Црној Гори и који су војни обвезници да се што прије пријаве најближој грчкој дипломатској или консуларној власти, како би се снабђели са потребним путним исправама за полазак у Грчку.

Цар и Велики Књаз Никола

Цар је упутио генералисиму Великом Књазу Николају овај рескрипт:

У почетку рата виши разлози спријечили су ме да се одозвем својом одушевљеном нагоном стањајући се на чело моје војске, те сам вас са тога поставио за врховног команданта и суверенне и поморске. Ваше Височанство је пред очима цијеле Русије за вријеме овога рата показало непоколебљиву храброст, која је испунила дубоким повјерењем и жељама све руске грађане. Спас отаџбине, која ми је Богом поверена, налаже ми данас када је непријатељ продор у унутрашњост царевине, да предузмем врховну команду над активним трупама и да дијелим са својом војском ратне тешкоће и да са њоме заједно спасем руску земљу од непријатељских напада. Путеве Провиђења нијесу ми познати, али ме моја дужност и моја жеља учвршћују у мојој одлуци основаној на државним разлозима као и због инвазије непријатеља на западном фронту која све већма расте. Ја хоћу прије свега најјачу концентрацију свију војних и цивилних власти као и јединство команде и укупну активност свију административних елемената. Признајући потребу ваше помоћи и вашег савјета на јужном фронту, ја вас наменјем за мога помоћника и врховнога гувернера Кавказа и врховног команданта храбре кавкаске војске.

Генералисим Велики Књаз Николај упутио је сувереној и поморској војсци ову дневну наредбу:

Данас се наш Узвишени Врховни Командант Његово Величанство Цар лично ставио на чело војске. Ја се клањам вашем јунаштву и изјављујем вам моје срдечно топло искрено признање. Тврдо вјерујем да ћете, сада кад вас сам Цар коме сте положили заклетву предводи, учинити нове подвиге. Вјерујем да ће Бог од данас дати своје изабранику своју свемоћну помоћ и донјети побједу.

Русија ће побједити

— Изјава Сазонова —

Руски министар иностраних дјела Сазонов изјавио је кореспонденту лондонског „Тајмса“:

— Руска влада апсолутно не води рачуна о злонамјерним гласовима, који у току последњих недеља циркулишу у Петрограду, и у другим варошима Русије о данашњој ситуацији. Нијемци су покушавали све методе, да слома снагу Русије, почињући са покушајем да изазову панику ицањем бомби на неутврђене вароши, убијајући жене и дјецу само зато, да паника обузме чак и армију, а свршавајући отровним гасовима, који су створили толико ужасних незгода, да су Нијемци вјеровали да ће наше хероје сврнути са пута дужности. Јасно се видјело, како су биједне резултате дали сви ови покушаји. Три мјесеца непрекидних напора да се сломи наша армија пропалоше у залуд. Сада непријатељ мисли да предузме нове покушаје, да сломи нашу армију распростирући вјести о посебном миру с Њемачком.

Стидим се, што чак и неки Руси обраћају пажњу на овакав рад, гдје се мисли путем интрига доћи до оних резултата који се нијесу постигли оружјем.

Да би оповргао све клевете, рећи ћу ово: Прије свега никада није било неспоразума између врховних команда савезничких армија. У питању акције влада потпуна сагласност.

Друго, учињено је све у погледу набавке муниције да би се борба продужила с огорченом енергијом.

Мир се Њемачком не може закључити до год буде итељног непријатељског војника на руској територији.

Срце руског народа је испуњено преданошћу и непоколебљиво је у питању акције. Свака миља напредовања непријатеља све миље умањује могућност мира.

Сви који су изјављивали раније борбе наших армија не могу сумњати у њихову одлучност да се боре до побједоносног краја, чак и ако морају одступати до у Грчку. Сјерој Донарха, у Савезници и свој народ, Русија се не боји никакве силе на свијету. Ту вјеру ми имамо у себи. Њоме је осигурана побједа наших армија.

Нијемци траже мир

Два велика њемачка листа „Берлинер Тагблат“ и „Келнише Цајтунг“, који у Њемачкој имају јак утицај, отворено траже закључење часног мира.

Први лист овако пише:

„Последње вјести са руско-њемачког фронта нијесу до душе тако рђаве по нашу војску, али нијесу ни тако ружичасте. Руси су извјесно добили појачања и муниције, јер силно јуришају на наше трупе, претирући смрт.“

Наше се трупе боре храбро и очајнички, али се у велико осјећа велики отпор руске војске, која је сад и одушевљенија и са више појачања ступа у борбу. На више мјеста наша је офанзива заустављена, а не смију се више онако олакво жртвовати десетине хиљада војника за какав пролазан успјех.

Наша дипломатија треба са више умјешности да поради да се постигне частан мир, док смо још на непријатељском земљишту. Зимска кампања иде брзим корацима, а она ће бити врло тешка за обје ратујуће стране, а нама је најмилији наш војник.“

Други лист, који је више полувзвизичан, пише:

„Наше трупе показале су велике бравуре; држимо, да их не треба више гоинити, да врше надчовјечанске напоре. Оне су доста учиниле, било би заиста хумано, ако би се могао постићи частан мир. Оставимо на страну славу, за њу смо доста жртвовали наше дјеце и суграђана, сад им треба дати одмора и ми се надамо, да ће се то моћи ускоро и постићи.“ —

ТЕЛЕГРАМИ

Крагујевац, 10. септембра. Осмог септембра на савском фронту спријечено је непријатељу утврђивање на Бјезанијској Коси. То је дало повода непријатељској батерији на Бјезанијској Коси, да отвори ватру на нашу артиљерију. Наша је артиљерија са шест метака, од којих су

пет пали у саме противничке заклоне, ућуткала непријатељску батерију.

Ниш, 12. септембра. Јаков Ненадовић изванредни посланик и пуномоћни министар, бив. професор државног права на Великој Школи, умро је последице дужег боловања и извршене операције у Цириху, гдје је и сахрањен. Покојник је био у тијесној родбинској вези са Њ. В. Краљем. — К. С. П.

Крагујевац, 11. септембра. У току ноћи између 9 и 10 сати непријатељ је са два чамца покушао пријелаз преко Саве и Дрине код Раче, али је нашом ватром спријечен још у покушају. 10. септембра на савском фронту спријечено је непријатељу утврђивање на Бјезанијској Коси и код Крпаре према Остружници.

Крагујевац, 13. септембра. 11. т. мјес. непријатељски аероплани су летјели над Пожаревцем и бацили 22 бомбе на варош. Убијена су три човјека. Истог дана на дринском фронту непријатељ је покушао пријелаз са једним одјељењем према селу Реснику, сјеверно од Вишеграда, али је био спријечен ватром наших одјељења, исто тако је спријечен и други његов пријелаз који је био покушан на истом фронту ноћу између 11 и 12. т. м. код Нарашице према Спруду.

Солун, 8. септембра. Из Цариграда јављају, да је 4. т. м. Султан примио у аудијенцију Наума Туфекијева, познатог агента и достављача Турској бомба и организатора зближења турских и бугарских комитета, чији је резултат био упад код Валандова. Др. Николов је његов помоћник. Дан раније Туфекијев је приредио доручак у хотелу Токатлијану у Цариграду у част Енвер паше, Талат беја и Али беја, председника парламента. Доручку су присуствовали министар грађевина Шукри беј, министар правде Ибрахим беј, Сманл Хади паша и Казим беј први ађутант Енверов, бугарски ген. консул Пејев, Др. Николов, С. Баклајев. За вријеме доручка држане су здравнице турско-бугарског пријатељству.

Лондон, 8. септембра. У Енглеској је организован српски дан. Осам хиљада енглеских госпођа из највишег друштва продаваће тога дана српске и енглеске заставнице. Лондонски лорд мер као и остали мерови квартова престонице енергично одобравају овај покрет. Представници великих трговачких кућа потпомажу такође организацију српског дана. — К. С. П.

Лондон, 9. септембра. „Тајмс“ у свом уводном чланку под насловом „Дан Српске Заставе“ каже, да Србија бди на Дунав и чува врата Оријента, која је увијек тако храбро бранила противу страшних напада непријатеља. Наша благодарност Србији за учињене услуге у толико је већа, што је њен положај, од како је почео рат, постао значајнији. Ми сада јасно увиђамо да је Србија авангарда савезника, а нарочито Енглеске на Леванту. Питање Србије и свих средоземних земља исто је толико и наше питање колико и њихово, и када рат буде продужен до једног могућег рјешења којег савезници могу усвојити, они ће потпуноћи Србију да доврши своје историјско дјело и да буде и у будуће бедем и чувар на Леванту противу пријетњи германизма. — К. С. П.

Будимпешта, 9. септембра. Службене новине позивају под заставу све младиће од 18 година.

Петроград, 11. септембра. Званични извјештаји Руске Врховне Команде од 9. и 10. т. мј. у главноме доносе: да је непријатељ на цијелом фронту задржан и његов покушај да обиђе десно крило војске у рејону источно од Вилне није успио. На више мјеста регистрирају се омањи руски успјеси, који дају доказа високог духа код руске војске, који званични извјештаји такође истичу. Из општег прегледа операција последњих дана и спорог непријатељског наступања види се, да повећана количина муниције код Руса почиње већ давати успјешног резултата.

Петроград, 11. септембра. Умро је Дурново, бивши министар унутрашњих дјела у 1905 г. члан државног савјета и вођа партије деснице у Савјету.

Атина, 11. септембра. Мобилизација је отпочела, резервисти се јављају у масама и са одушевљењем.

Софија, 11. септембра. Подзванични лист „Народна Права“ јавља, да су три турско-бугарски делегати потписали про-

токол о предаји територија, које Турска устуја Бугарској према закљученом турско-бугарском споразуму.

Атина, 12. септ. Указ о мобилизацији у Софији објављен је на ноћу. Њиме се позивају 28 класа. Та вјест произвела је велико узбуђење у Атини и у Грчкој, гдје се очекује даљи развој догађаја.

Амстердам, 12. септ. По дејешу из Берлина, војска Макензенова одступа. Немачки одреди на сјеверистоку и на истоку од Логичина повукли су се из канала Ожинека и Јасолде, да би избегли, у колико им то буде могуће, обухватне руске нападе.

Рим, 12. септ. Наше су трупе послје жестока боја освојиле јако утврђене непријатељске положаје на Брду Костону и том приликом заробиле 85 официра и 118 војника, заплениле велику количину муниције и ратног материјала.

Париз, 12. септ. Било је жестоке артиљеријске борбе, у којој су Французи показали своју надмоћност, порушивши неколико њемачких шанчева и уништивши неколико смјестништа за муницију. Борба је особито жестока била код О-де-Меза.

Букурешт, 12. септембра. О извршеној мобилизацији у Бугарској дознају се ове појединости: Између Краља Фердинанда и министра предједника вођен је спор око положаја помоћника престолонаследниковог. Радославов је предлагао за то мјесто ђенерала Савова, кога краљ намјерава да пошаље у њемачку врховну команду. О новом министру војном постигнут је споразум да се стави ђенерал Кутинчев. Бугарска војска биће подијељена у три армије: командант прве армије, која ће бити састављена из 7, 11 дивизије, биће ђенерал Бојацијев, ову послједу дивизију сачињавају Македонци. Командант армије, која је одређена да оперише против Грчке и која је састављена из 2,8 и 10 дивизије биће ђенерал Тошев, а командант треће армије о чијем се саставу још ништа не зна, биће ђенерал Тодоров. Прва армија названа је окупационом армијом. Јуче, другог дана мобилизације, долазили су одбеглици али још слабо, и јуче и данас војници вуку кола са одијелом и спремом, а артиљеријски коњи држемају пред шталама. Како се изводи мобилизација, о томе може послужити факт, да је командир коњичке батерије, када је послао коње у артиљеријски пук да се поткују, одговорено: да се његови коњи неће поткивати у артиљеријском пуку, већ нека их поткује ко зна.

Одушевљење у народу, слободно се може рећи, није никакво, а манифестације које се приређују против Србије и сила Четворног Споразума чине утисак да се врше по наручницима. — К. С. П.

Малта, 13. септембра. Дописник новина, који прати генерале Иванова и Брузилова, телеграфира, да су Руси имали великих успјеха у Волинији гдје су пробили њемачки фронт на ријеци Стиру и Икви, заробивши на хиљаде војника. Аустро-Нијемци су били потучени на лавовском путу за Луцк, кога су Руси освојили. Непријатељ бјежи у највећем нeredу.

Атина, 13. септембра. Грчка је мобилисала 20 класа. Краљ је потписао указ о мобилизацији који је поздрављен са највећим одушевљењем. Парламенат ће се састати ради проглашења војног стања, наредбе о реквизицији пароброда и железница и забране извоза животних намирница.

Петроград, 13 септ. Велика битка у балтичким провинцијама још нејестано траје. Руси су потукли Нијемце од Риге и Фридрихштата, особито у околини Екау, одакле се Нијемци повлаче остављајући велике количине муниције. Руси их узастопице гоне. Код Двинске ситуација неизмјењена. Руси су имали великих успјеха код језера Ново-Александријева, гдје су заробили мноштво војника и митраљеза. Бојеви око Сморгона су врло упорни и на ниже на југу у предјелу горњег Њемена Руси врше искључиво бајонетске нападе. На југу Руси напредују у околини Дубна, где су заробили 1400 војника и запленили митраљеза. Руси су освојили варош Луцк гдје су у једној битци на сјеверу од те вароши заробила 4000 Аустројанаца.

Петроград, 13. септембра. Врховна Команда саопштава: На крајњем десном руском крилу нема никакве промјене. Западнo од Двинске продајувају се од прије неколико дана упорни бојеви. Источно од Вилне Руси су потисли Нијемце из Вилејке и узели 8 топова, митраљеза и заробили војника. Нијемци постепено наступају у рејону Барановићи. Код Лигишина Нијемци су разбијени и до гдје гдје је још постигнуто омањих успјеха. Руси су постигли значајан успјех код Луцка, који су поново узели од Аустројанаца и заробили 128 официра и 6000 војника. Такође су Руси постигли успјеха у рејону Дубно, и на граници Галиције, гдје је још заробљено 5000 војника и митраљеза.

Рим, 13. септембра. На југу од Риге Руси одржавају врло добро своје положаје. Нијемци су изгубили око Риге 60.000 војника. Аустројанци су имали поновних великих губитака у Волинији и у Галицији, гдје су Руси заробили 90.000 војника поточе седмице. Руска војска је неповријеђена. Ово стање ствари приморава Нијемце да држе сву њихову војску на фронту, што ће олакшати положај Србије.

Париз, 14. септембра. Французи су њиховим нападом на сјеверу од Араса постигли нових успјеха; они су заузели јуришем цијело село Сушез и подрли на исток у правцу Живанши, и на сјеверу од Сан-Тома. У Шампањи трупе француске надиру највише дошле су на цијелом фронту подрле преко мреже шанчева и тврђавица, које су Нијемци усавршили били у току дугих мјесеца. Трупе француске су такође пошле напријед на сјеверу принудивши Нијемце да се повуку на другу одбранбену линију на 3—4 километра позади. Борба се наставља на цијелом фронту. Нијемци су имали од француског огња и у јеримичним борбама јаке губитке. Нијемци су оставили у напуштеним шанчевима велику количину ратног материјала, који није могао бити још појасан. За сад је јављено да су запленили 24 пољска топа. Број заробљених Нијемаца расте сваког часа и већ сада прелази 7000 војника; који нијесу рањени и међу којима има 200 официра. Укључујући на цијелом фронту у низу дводневне борбе савезничке трупе су заробиле више од 20.000 здравих њемачких војника. — Радиограм.

Петроград, 14. септембра. Жестоки бојеви воде се код Ново-Александровска. Нијемци су се у околини Припјета повукли са врло великим губитцима. Руси су освојили варош Логичин, један дио њемачке артиљерије је био запленијен и њемачка коњица је била принуђена да напусти два села на југу Припјета. У Ришком Заливу руски хидроплати су отјерали њемачке авијатичаре.

Париз, 14. септембра. Једна ескадрила француских аероплана бачила је 40 бомба на железничку станицу у Мецу. Холандски пароброд „Косигик“ натоварен кукурузом и пловехи за Копенхаген био је потопљен.

Ријечи и дјела

Велики лондонски лист Морнинг Пост доноси један уводни чланак, посвећен балканским народима. Ми тај изразито лијеп и будиљив изазив заштитиошћу изводимо. „Мале Балканске Силе нагнане су потребом на једну велику одлуку. Они морају доћи до то одлуке на основу својих сопствених интереса: ако допусте житу или страху да учеству на њих да буду против тих интереса, онда су оне издајници своје властите ствари. И ако бисмо ту ствар рекли у једној сентенцији, онда она гласи: Балкан балканским народима.

Ако Њемачка победи, једна ствар је поуздана: она ће себи направити пут за Цеток, заузеће Солун и слободи балканских држава биће крај. Национална слобода то је ствар најдостојнија у овоме свијету. Када један народ изгуби своју слободу, он је све изгубио; док год чува своју независност, он се може назвати побједоносцем.

Отуда је за балканске државе — а нарочито за Бугарску — потребно да ступе у заједничку акцију, ако желе да сачувају своју слободу. Догађаји их гоне да дођу до те одлуке: или да се, у моменту кризе, боре за своју независност, или да ризикују да је изгубе за вјечита времена. Јер за њих мора бити јасно да је ствар Четворног Споразума њихова ствар. Бугарска би само требало да мисли на своју историју и да се сјети како је Русија бдила за вријеме њезиног порођаја и да се сјети да је не би било без Русије; и ако о будућности суди по прошлости, онда би требало да се сјети да без Русије неће имати поузданости за свој опстанак. Ако се нада да ће ту безбједност наћи у савезу са Њемачком на једној страни и Турском на другој страни, онда она личи на пшенично зрно између горњег и доњег воденичног камена. За Бугарску не може бити правог пријатељства ни у Њемачкој, која јој пријети са једне стране, ни у Турској која, тако исто, тражи њезин слом на другој страни. Лијепе ријечи и обећања не мијењају сурова факта: Турци и Нијемци нијесу се промијенили ни за један дан или за једну годину, и када су Нијемци бацили злато на вагу, то је само зато да би је издали.

Што се тиче Енглеске, њезина политика биће уз онога који буде уз

њу. Они народи, који се сада боре на нашој страни, јесу наши пријатељи и наша би политика морала бити да учинимо све што је у нашој власти да им помогнемо у рјешавању свих питања која ће се рјешавати послје рата. Врховни принцип мора Енглеска увјек имати на уму — да буде уз своје пријатеље. А пријатељство се доказује у садашњим моментима велике кризе. Народи који сада стоје уз нас, јесу прави пријатељи и као такви морају се третирати када дође вријеме обрачуна. Када прође криза биће касно за оне силе које сада стоје у страну да теже за нашим пријатељством и да зависе од наше добре воље. Бугарској, према томе, остаје да бира. На једној је страни опасност од њемачко-турског савеза који ће је, ако буде имао успјеха, скрхати као орах. На другој страни силе које су увјек биле за њезину независност. Ако хоће у њезиној је власти да оне сада постану њезини вјечити пријатељи.

Ми се јако радујемо оваком моћном и мудром гласу из јавности племените енглеске нације. Још више ћемо се радовати, ако ове неспорне истине, стављене на хартију, буду привођене стајно и у дјела, на име: да они народи, који се сада боре на страни Енглеске, не буду лишавани њене помоћи у најосновнијим својим потребама за борбу.

Родољубиве Белгијанке

Париски лист „Пти Паризен“ јавља овај занимљив случај: Млада 16-годишња грофица Јелена д'Ардеј и њена баба ових скорих дана су биле у Брислу ухапшене. Узрок хапшења је тај што су обавиле женске, приликом шетње, имале на врату медаљон са ликом белгиског краља Алберта. Један од пролазећих њемачких официра, брзим корацима приступи дамама, истргнувши им медаљоне, баци их на земљу, рекавши: „доље с краљем без краљевства“.

Млада грофица сагла се и дигла бачене медаљоне, одговорилаши оном дрском њемачком јункеру: „Ми, Белгијанке, претпостављамо краља без краљевства, цару без части“. Овај одважни и патриотски одговор једном безобразном руском јункеру који је младој грофици д'Ардеј и њеној баби казну затвора.

Колико имају војске?

Енглески лист „Тајмс“ пише: Недавно су оцијенили број аустро-њемачких снага на истоку против Русије на 118 дивизија.

Од тада објављене су и некоје друге статистике. Једна од њих даје за Нијемце вкупно вјероватну цифру од 1.800.000 људи на западном фронту и од 1.400.000 на источној или укупно 3.200.000 Нијемаца свих родова оружја. Број аустројских снага објављен је на 1.120.000 људи; али статистика о којој је ријеч не казује нам у којим је сразмјерама та аустројска снага распоређена на фронтове: руски, српски и италијански. Та статистика додаје, поред осталог, да многобројне њемачке трупе из разних класа, поглавито из ландвера и ландштурма, заузимају гарнизоне или линије за саобраћај, без штете по одржавање, болеснике и т. д., и то је извјесно тачно.

Цифра од 3.200.000 Нијемаца, горе наведена, од прилике је максимум који њемачка влада може опремити и увести у борбену линију.

Дакле, према лондонском „Тајмсу“, Нијемци и Аустројанци имали би сада у борби против свију Савезника само 4.320.000 војника!! У овој цифри, по признању „Тајмса“, отпада на Аустројанце 1.120.000 војника, који су подијељени на четири фронта: према Русији, Италији, Србији и Црној Гори. Узмимо да су од тога броја Аустројанци морали упутити противу Русије најмање двије трећине (отприлике 746.000 људи), значило би да противу Италије и српских држава стоји највише 400.000 аустројских војника! А то никако не можемо вјеровати, кад се зна да је Италија ставила Савезницима на расположење 1.200.000 војника.

„Тајмсове“ цифре неувјероватне су и што се тиче Русије. Они вели, да на источном фронту има свега 1.400.000 Нијемаца, и кад томе броју додамо двије трећине броја, којим, по „Тајмсу“, располажу Аустројанци, излазило би, да против Русије има Нијемаца и Аустројанаца 2.146.000 војника.

Зар би се овом цифром могло објаснити повлачење Руса!

Ми држимо да је „Тајмс“ у заблуди. Примила је Русија на себе далеко већу снагу.

Стајна неизвјесност

На Балкану још непрестано траје политичка неизвјесност. Од 18 јула, кад су учинили у Нишу познати корак, па до данас силе Четворног Споразума нијесу ништа постигле.

Кореспондент „Руског Слова“ у Риму имао је разговор са послаником Србије Ристићем, који

му је дао следећу изјаву о тешком положају на Балкану:

— Ситуација на Балкану — рекао је посланик — мутна је и неодређена. Право рећи — тешко се је наћи. Ми свакодневно очекујемо бугарску објаву рата, но још се не зна коме: Турској или Србији. Румунија, пак, пошто је пропустила све политичке и психичке моменте, не зна на шта да се одлучи и живи о дан за дан. Сумњива је и блиска интервенција Грчке. Ријечи Веницелосовог пропаштеног моменту врло су значајне, па ако ништа друго, Веницелос ће уништити пријевоз контрабанде за Турску, којом су се грчки трговци енергично бавили за вријеме Гунариса. Могућно је да итало-турски рат повуче за собом балканске државе — прије свега Грчку, која би изазвала Бугарску, а Бугарска Румунију. Положај Србије јасан је и потпуно одређен. Ми смо готови на све жртве, само да се дође до што скорије побједе права и цивилизације. У толико прије ми тражимо од држава Четворног Споразума да нам даду гаранције за наше уједињење.

Дневник

Дворска вјест. Њихова Величанства Краљ и Краљица отпутовали су у прошли четвртак са Њиховим Краљ. Височанствима Њагињинама Кенјијом и Вјером на краћи боравак на Ријеку.

Његово Краљ. Височанство Њаз Мирко отпутовао је на Крушевац.

Радосна вјест. Најновије вјести са руског и француског бојишта изазвале су у нашој пријестоници велику радост. Оне су вјести, преко Врховне Команде, саопштене и цијелој нашој војсци на фронту, а преко обј. управе свуда у земљи.

Вјерени. Г. Глиго Н. Пејановић, чиновник Управе Монопола Дувана из Подгорице, вјерио се са госпођицом Ђурђином, кћерком госп. Ђока Јовановића, Управника Државне Штампарије на Цетињу.

Наше искрено честитање!

Дјечји Сад. Упис у Дјечји Сад вршиће се 17. и 18. септембра, а редовни наставни рад отпочеће у понедјељак 21. септембра.

Објава. На питање овог министарства: хоће ли и које гимназије и школске школе бити отворене у старим и новим областима Србије, и кад ће бити упис, Краљ. Срп. Министарство Просвете брзојавом од 7. овог мјесеца, број 3355. одговара:

„15. септембра почињу рад све средње и стручне школе у новим областима. Од 15. до 20. септембра упис, а почетак рада најдаље 1. октобра у гимназијама: Ваљеву, Крагујевцу, Горњем Милановцу, Крушевцу, Зајечару, Чачку, Вранју, Пироту, Лесковцу. Накнадно ће се објавити упис и почетак рада у осталим средњим и учитељским школама.

У Скопљу је препуњено, а у другим гимназијама нових области има довољно мјеста“.

Горње се саопштава заинтересованим ради знања.

Број 3443. Из канцеларије Краљ. Мин. Просвете и Црквених Послова, 9. септембра 1915 г., Цетиње. (2,3)

Објава

Да би се омогућио рад у гимназијама у земљи, од којих ће што већи број бити убрзо отворен, позивају се сви они, који желе компетовати на мјеста привремених предавача у истијема, да своје молбе уз прилаг докумената о свршеној школи упуте Министарству Просвете најдаље до 25. овог мјесеца, назначивши у њима, које предмете могу предавати и у којој гимназији, као и адресу свог пребивања ради одговора.

Број 3478. Из канцеларије Краљ. Министарства Просвете и Црквених Послова, 11. септембра 1915. год., Цетиње. 2,3

Објава. Поновни (поправни) испити ученика, како цетињске тако и других гимназија, неће се вршити прије, него се створи могућност за отварање истих, или бар неких од њих, о чему ће заинтересовани бити у своје доба претходно извјештени.

Овијем се укида објава изишла у броју 54. „Вјесника“ и 40. „Гласа Црногорца“ о поновним испитима у цетињској гимназији.

Број 3312. Из канцеларије Мин. Просвете и Цркв. Послова, 25. августа 1915. Цетиње. (3,3)

Нашем никад непрежаљеном
† Марку Ст. Мартиновићу
— артиљ. потпоручнику —

преминулом од болести вршећи своју дужност на бранику отаџбине, давајемо четрдесетодневни помен пред црквом св. Јована у Бајицама, о чему извјештавамо нашу и покојникову браћу, пријатеље и познанике, да овом тужном помену присуствују.

Бајице, 15. септембра 1915.
(1,1) Ожалошћена породица.